YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

12 päivänä helmikuuta 2009 *

Asiassa C-93/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (Latvia) on esittänyt 14.2.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 28.2.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Schenker SIA

vastaan

Valsts ieņēmumu dienests,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris ja C. Toader (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: latvia.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.12.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Schenker SIA, edustajanaan hallituksen jäsen A. Tauriņš, avustajanaan advokāte I. Faksa,

– Valsts ieņēmumu dienests, asiamiehenään Dz. Jakāns, avustajanaan E. Krimela,

– Latvian hallitus, asiamiehinään E. Balode-Buraka, E. Eihmane ja K. Drēviņa,

– Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään O. Patsopoulou ja Z. Chatzipavlou,

– Suomen hallitus, asiamiehenään J. Heliskoski,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Kalniņš ja S. Schønberg,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä 22.7.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1383/2003 (EUVL L 196, s. 7) 11 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Schenker SIA -niminen yhtiö (jäljempänä Schenker) ja Valsts ieņēmumu dienests (valtion veroviranomainen) ja joka

koskee kyseiselle yhtiölle sen jälkeen määrättyä sakkoa, kun tavarat, joiden epäillään loukkaavan teollis- ja tekijänoikeutta, on tuhottu.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Asetuksella N:o 1383/2003 kumottiin ja korvattiin väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovutuksen, viennin, jälleenviennin tai suspensiomenettelyyn asettamisen kieltämistä koskevista toimenpiteistä 22.12.1994 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 3295/94.

4 Asetuksen N:o 1383/2003 johdanto-osan kolmannessa, viidennessä, yhdeksännessä ja kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Tapauksissa, joissa väärennetyt, laittomasti valmistetut ja yleensä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavat tavarat ovat peräisin tai tuodaan yhteisön ulkopuolisista maista, niiden tuominen yhteisön tullialueelle – – olisi kiellettävä, ja olisi otettava käyttöön asianmukainen menettely, jolla annetaan tulliviranomaisille mahdollisuus varmistaa mahdollisimman tehokkaasti tällaisen kiellon noudattaminen.

– –

(5) Tulliviranomaisten olisi lykättävä väärennetyiksi, laittomasti valmistetuiksi tai tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaaviksi epäiltyjen tavaroiden vapaaseen liikkeeseen, vientiin tai jälleenvientiin luovutusta taikka otettava haltuunsa kyseiset tavarat – – niin pitkäksi aikaa kuin on tarpeellista, jotta voidaan ratkaista, onko kyse todella mainitun kaltaisista tuotteista.

– –

(9) Tämän asetuksen soveltamisen helpottamiseksi sekä tullihallinnoille että oikeudenhaltijoille olisi myös säädettävä joustavammasta menettelystä, jossa tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavat tavarat voidaan tuhota ilman, että olisi aloitettava menettelyjä sen toteamiseksi, onko teollis- ja tekijänoikeutta loukattu kansallisten säännösten mukaisesti.

(10) On tarpeen säätää toimenpiteistä, joita on sovellettava väärennetyiksi, laittomasti valmistetuiksi tai yleensä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaaviksi todettuihin tavaroihin. Näillä toimenpiteillä ei olisi ainoastaan pantava kyseisten tavaroiden kaupasta vastaavat menettämään toiminnasta saamansa taloudellinen hyöty ja määrättävä siitä seuraamukset vaan niiden olisi myös oltava tehokas pelote tämän luonteiselle toiminnalle tulevaisuudessa.”

5 Asetuksen N:o 1383/2003 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan ’teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavilla tavaroilla’

a) ’väärennettyjä tavaroita’ eli

i) tavaroita, mukaan lukien pakkaukset, jotka on luvattomasti varustettu tavaramerkillä, joka on samanlainen kuin tällaisille tavaroille asianmukaisesti rekisteröity merkki tai jota ei olennaisten tuntomerkkiensä perusteella voida erottaa tällaisesta tavaramerkistä ja joka siten loukkaa tavaramerkin haltijan oikeuksia [yhteisön oikeuden mukaan] tai [kansallisen] lainsäädännön mukaan – –”

6 Tämän asetuksen 10 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen määrittämiseksi, onko teollis- ja tekijänoikeutta kansallisten säännösten mukaisesti loukattu, sovelletaan siinä jäsenvaltiossa voimassa olevia säännöksiä, jonka alueella tavarat ovat jossakin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa.”

7 Mainitun asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos tulliviranomaiset ovat ottaneet haltuunsa sellaisia tavaroita – –, joiden epäillään loukkaavan teollis- ja tekijänoikeutta – –, jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti edellyttää yksinkertaistetun menettelyn käyttämistä oikeudenhaltijan suostumuksella, mikä antaa tulliviranomaisille mahdollisuuden tällaisten tavaroiden luovuttamiseen tuhottaviksi tullivalvonnassa ilman, että on tarpeen määritellä, onko teollis- ja tekijänoikeutta kansallisten säännösten mukaisesti loukattu. Tätä varten jäsenvaltioiden on sovellettava kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti seuraavia edellytyksiä:

– Oikeudenhaltija ilmoittaa asianomaisille tulliviranomaisille kymmenen arkipäivän – – kuluessa 9 artiklassa säädetyn ilmoituksen vastaanottamisesta, että menettelyn kohteena olevat tavarat ovat 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua teollis- ja tekijänoikeutta loukkaavia tavaroita, ja toimittaa kyseisille tulliviranomaisille tavaranhaltijan, tavaroiden hallussapitäjän tai omistajan kirjallisen suostumuksen tavaroiden luovuttamiseen tuhottaviksi. – – Tarvittaessa tätä määräaikaa voidaan pidentää kymmenellä arkipäivällä.

– Tavaroiden tuhoaminen tehdään oikeudenhaltijan kustannuksella ja vastuulla, ellei kansallisessa lainsäädännössä toisin säädetä, ja sitä ennen otetaan aina näyte, joka jää tulliviranomaisten haltuun siten, että näytettä voidaan käyttää hyväksyttävänä todisteena oikeudenkäyntimenettelyssä siinä jäsenvaltiossa, jossa sitä mahdollisesti tarvitaan.”

8 Asetuksen 1383/2003 18 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on otettava käyttöön seuraamukset tämän asetuksen säännösten rikkomisesta. Näiden seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

Kansallinen säännöstö

9 Hallinnollisista rikkomuksista annetun Latvian lain (Administratīvo pārkāpumu kodekss) 201.12 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Oikeushenkilöille ja luonnollisille henkilöille, jotka saattavat väärennettyjä tai laittomasti valmistettuja tavaroita tullimenettelyyn tai jotka pitävät väliaikaisesti hallussaan tällaisia tavaroita, määrätään sakko, jonka suuruus on luonnollisten henkilöiden osalta 50–250 Latvian latia ja oikeushenkilöiden osalta 500–5 000 Latvian latia, näiden tavaroiden takavarikoimisen lisäksi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 Tulliasioitsija Schenker laski sopimuksen perusteella vapaaseen liikkeeseen omissa nimissään ja tavaroiden vastaanottaja Rovens SIA:n (jäljempänä Rovens) lukuun tavaramerkillä Nokia varustettuja tuotteita.

11 Rīgas muitas iestāde (Riian tullitoimipaikka) epäili 16.2.2005 suoritetun maahantuotujen tavaroiden tarkastuksen yhteydessä, että kyseessä on väärennös.

12 Tulliviranomaiset ottivat asetuksen N:o 1383/2003 9 artiklan mukaisesti tavarat haltuunsa sekä ottivat niistä näytteitä, jotka ne lähettivät mielipidettä varten Nokia Corp:iin, joka on tavaramerkin Nokia haltija, edustajalle. Tulliviranomaiset ilmoittivat tästä menettelystä myös Rovensille.

13 Nokia Corp. ilmoitti 1.3.2005 tulliviranomaisille, että Rovensin kanssa käytiin neuvotteluja mahdollisuudesta soveltaa yksinkertaistettua menettelyä tavaroiden tuhoamiseen, ja pyysi niiltä, että tavaroiden haltuunottoa jatketaan kymmenen päivää.

14 Nokia Corp. ilmoitti 3.3.2005 tulliviranomaisille, että tavarat, joista oli otettu näytteitä, olivat väärennettyjä. Nokia Corp. ja Rovens tekivät 4.3.2005 sopimuksen kyseessä olevien tavaroiden tuhoamisesta Rovensin kustannuksella, ja tämä sopimus lähetettiin 11.3.2005 kyseisille tulliviranomaisille.

15 Mainitut viranomaiset laativat 1.4.2005 pöytäkirjan, jossa todettiin, että Schenker oli ”tavaranhaltijana” rikkonut asetuksen N:o 1383/2003 9 ja 16 artiklaa. Vedoten Nokia Corp:in 3.3.2005 lähettämään ilmoitukseen ne totesivat täten, että Schenker oli

syyllistynyt hallinnollisista rikkomuksista annetun Latvian lain 201.12 § 2 momentissa tarkoitettuun ”rikkomukseen”, ja määräsivät tälle 500 LVL:n (Latvian lati) suuruisen sakon.

16 Schenker vaati tämän päätöksen oikaisua Valsts ieņēmumu dienestsin johtajalta menestyksettä. Se nosti tämä jälkeen mainitusta päätöksestä kumoamiskanteen Administratīvā rajona tiesassa (alimman oikeusasteen hallintotuomioistuin) ja väitti, että asetuksen N:o 1383/2003 11 artiklassa säädetään itse asiassa mahdollisuudesta olla toteamatta, että tavara on väärennetty. Tämä kanne hylättiin.

17 Apgabaltiesa (alueellinen tuomioistuin), jonka käsiteltäväksi asia saatettiin muutoksenhaun johdosta, totesi, että mainittua 11 artiklaa ei voitu soveltaa, koska sopimus tavaroiden tuhoamisesta tehtiin vasta sen jälkeen, kun tulliviranomaiset olivat jo suorittaneet tutkimuksen siitä, onko teollis- ja tekijänoikeuksia loukattu.

18 Schenker teki kassaatiovalituksen Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentsiin, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko asetuksen N:o 1383/2003 11 artiklaa tulkittava siten, että tavaranhaltijalle tai tavaroiden omistajalle ei ole mahdollista asettaa kansallisessa lainsäädännössä säädettyä seuraamusta, kun teollis- ja tekijänoikeuden haltija (oikeudenhaltija) sopii tavaranhaltijan tai tavaroiden omistajan kanssa näiden tavaroiden luovuttamisesta tuhottaviksi tai aloittaa neuvottelut mahdollisuudesta luovuttaa tavarat tuhottaviksi ja kun tulliviranomaiset saavat tämän menettelyn yhteydessä tiedon siitä, että tavarat ovat väärennettyjä?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

19 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy kysymyksellään, menettääkö toimivaltainen kansallinen viranomainen sen takia, että teollis- ja tekijänoikeuden haltijan ja maahantuojan suostumuksella on aloitettu asetuksen N:o 1383/2003 11 artiklassa säädetty yksinkertaistettu menettely, oikeuden määrätä kyseisen asetuksen 18 artiklassa säädetyn ”seuraamuksen” kuten hallinnollisen sakon tällaisten tuotteiden yhteisön tullialueelle tuonnista vastaaville.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

20 Schenker katsoo, että asetuksessa N:o 1383/2003 ei anneta tulliviranomaisille mahdollisuutta määrätä seuraamuksesta silloin, kun teollis- ja tekijänoikeuden haltijan ja maahantuojan välillä on aloitettu yksinkertaistettu menettely, koska yhtäältä kyseessä olevien tavaroiden tuhoaminen on jo sellaisenaan seuraamus ja koska toisaalta mainituilla viranomaisilla ei ole oikeuksia puuttua yksityisten toimijoiden väliseen riitojen ratkaisuun, joka kuuluu ainoastaan siviilioikeuden ja oikeudenkäyntimenettelyjen alaan. Lisäksi Schenkerille tulliasioitsijana ei voida osoittaa hallinnollista seuraamusta kuten sakkoa maahantuojan tai valmistajan asemesta.

21 Lisäksi tulliviranomaiset vetosivat Schenkerin mukaan ainoastaan tavaramerkin haltijan yksipuoliseen ilmoitukseen riidanalaisen sakon määräämiseksi pääasiassa. Schenker, jota Euroopan yhteisöjen komissio tältä osin tukee, kyseenalaistaa kuitenkin tämän ilmoituksen riittävän todistusarvon asetuksessa N:o 1383/2003 tarkoitetun ”teollis- ja tekijänoikeuden loukkauksen” toteamiseksi.

22 Valsts ieņēmumu dienests, Latvian, Tšekin, Kreikan ja Suomen hallitukset sekä komissio ovat puolestaan sitä mieltä, että asetuksen N:o 1383/2003 11 artiklassa tarkoitetun ”yksinkertaistetun menettelyn” soveltaminen ei poista toimivaltaisilta viranomaisilta mahdollisuutta määrätä tämän asetuksen 18 artiklassa tarkoitettuja ”seuraamuksia”, koska kuten mainitun asetuksen johdanto-osan kymmenennestä perustelukappaleesta käy myös ilmi, jäsenvaltioiden on määrättävä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia teollis- ja tekijänoikeuden loukkauksista.

Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus

23 Toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuudesta määrätä asetuksen N:o 1383/2003 18 artiklassa tarkoitettu ”seuraamus” silloin, kun asianomaiset toimijat ovat aloittaneet tämän asetuksen 11 artiklassa tarkoitetun ”yksinkertaistetun menettelyn”, on todettava, kuten mainitun asetuksen johdanto-osan yhdeksännestä perustelukappaleesta käy ilmi, että tämä yksinkertaistettu menettely on otettu käyttöön asetuksen N:o 1383/2003 soveltamisen helpottamiseksi sekä tullihallinnoille että teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille.

24 Kun toimivaltainen tullitoimipaikka nimittäin toteaa sen jälkeen, kun se on hyväksynyt oikeudenhaltijan toimenpiteitä koskevan hakemuksen, että kyseessä olevien tuotteiden epäillään loukkaavan teollis- ja tekijänoikeutta, se lykkää asetuksen N:o 1383/2003 9 artiklan 1 nojalla tavaran luovutusta tai ottaa haltuunsa kyseiset tavarat sen toteamiseksi, onko teollis- ja tekijänoikeutta loukattu.

25 Yhtäältä se, että menettelyä ei saateta päätökseen määräajassa, voi johtaa tavaroiden, jotka loukkaavat tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia, tuontiin yhteisön tullialueelle, ja

toisaalta on niin, että kun tavaramerkin haltija tekee toimenpiteitä koskevan hakemuksen, hän liittää tähän hakemukseen asetuksen N:o 1383/2003 6 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaisesti ilmoituksen, jossa hän suostuu maksamaan kaikki tämän asetuksen 9 artiklan ja tarvittaessa 11 artiklan mukaisesta tavaroiden tullivalvonnassa pitämisestä aiheutuvat kulut.

26 Niiden haittojen korvaamiseksi, jotka liittyvät erityisesti menettelyn kestoon ja teollis- ja tekijänoikeuden haltijan vastattavina oleviin varastointikustannuksiin, asetuksessa N:o 1383/2003 säädetään mahdollisuudesta yksinkertaistettuun menettelyyn, jonka avulla kyseisen oikeuden haltija voi epäiltyjen tavaroiden haltijan, hallussapitäjän tai omistajan suostumuksella saada nämä tavarat tuhotuksi tulliviranomaisten valvonnassa, ja kuten tämän asetuksen johdanto-osan yhdeksännestä perustelukappaleesta käy ilmi, tämä tapahtuu ilman, että olisi aloitettava menettely sen toteamiseksi, onko teollis- ja tekijänoikeutta loukattu kansallisten säännösten mukaisesti.

27 Tällaisen yksinkertaistetun menettelyn, jonka käyttöön ottaminen jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä on vain valinnaista, aloittamisen johdosta mainittujen valtioiden viranomaiset eivät menetä oikeutta määrätä asetuksen N:o 1383/2003 18 artiklassa tarkoitettua ”seuraamusta”, koska tässä säännöksessä säädetään, että jäsenvaltioiden on otettava käyttöön tällaiset seuraamukset tämän asetuksen säännösten rikkomisesta.

28 Kuten asetuksen N:o 1383/2003 johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta käy ilmi, tavaroiden, jotka loukkaavat teollis- ja tekijänoikeutta, tuonnin yhteisön tullialueelle tulisi olla yleensä kiellettyä.

29 Kuten asetuksen N:o 1383/2003 18 artiklassa, luettuna yhdessä tämän asetuksen johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen kanssa, säädetään, jäsenvaltioiden on tältä osin otettava käyttöön tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset mainitun asetuksen säännösten rikkomisesta.

30 Toisin kuin Schenker väittää, kyseessä olevien tavaroiden tuhoamista valinnaisessa menettelyssä, joka edellyttää sekä tavaramerkin haltijan että maahantuojan suostumusta, ei voi pitää seuraamuksena, jonka kansallinen viranomainen on määrännyt soveltamalla seuraamusjärjestelmää, jonka jäsenvaltiot ovat velvollisia ottamaan käyttöön asetuksen N:o 1383/2003 18 artiklan nojalla.

31 Kuten Tšekin ja Suomen hallitukset perustellusti toteavat, asetuksen N:o 1383/2003 11 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa nimenomaisesti säädetään, että tuhoamista ennen otetaan aina näyte, joka jää tulliviranomaisten haltuun siten, että näytettä voidaan käyttää hyväksyttävänä todisteena oikeudenkäyntimenettelyssä siinä jäsenvaltiossa, jossa sitä mahdollisesti tarvitaan.

32 Lopuksi niiden todisteiden luonteesta, jotka ovat välttämättömiä teollis- ja tekijänoikeuden loukkauksen toteamiseksi, on todettava, että asetuksen N:o 1383/2003 10 artiklan mukaan sen määrittämiseksi, onko teollis- ja tekijänoikeutta kansallisten säännösten mukaisesti loukattu, sovelletaan siinä jäsenvaltiossa voimassa olevia säännöksiä, jonka alueella tavarat ovat jossakin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa.

33 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että toimivaltainen kansallinen viranomainen ei menetä sen takia, että teollis- ja tekijänoikeuden haltijan ja maahantuojan suostumuksella on aloitettu asetuksen N:o 1383/2003 11 artiklassa säädetty yksinkertaistettu menettely, oikeutta määrätä kyseisen asetuksen 18 artiklassa säädettyä ”seuraamusta”, kuten hallinnollista sakkoa, tällaisten tuotteiden yhteisön tullialueelle tuonnista vastuullisille.

Oikeudenkäyntikulut

34 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Toimivaltainen kansallinen viranomainen ei menetä sen takia, että teollis- ja tekijänoikeuden haltijan ja maahantuojan suostumuksella on aloitettu tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä 22.7.2003 annetun neuvoston asetuksen

(EY) N:o 1383/2003 11 artiklassa säädetty yksinkertaistettu menettely, oikeutta määrätä kyseisen asetuksen 18 artiklassa säädettyä ”seuraamusta”, kuten hallinnollista sakkoa, tällaisten tuotteiden yhteisön tullialueelle tuonnista vastuullisille.

Allekirjoitukset